

FG0044 Självtändigt arbete i musik 15 hp

Lärarexamen med inriktning musik

2012/13

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Ronny Lindeborg

Erik Knutsson

Reharmonisering

– hur man byter ut ackord

Inspelning av det självständiga, konstnärliga arbetet
finns dokumenterat i det tryckta exemplaret av denna
text på KMH:s bibliotek.

Sammanfattning

Att reharmonisera innebär att man byter ut harmonierna till en melodi eller komposition. I mitt arbete har jag kartlagt de moment man kan använda i reharmoniseringsprocessen. Till varje moment har jag producerat en webbsida med förklarande text, notexempel och klingande musik som jag sedan satt samman till en webbplats.

Nyckelord: Jazzteori, harmonilära, arrangering, reharmonisering, läromedel.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	ii
1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	3
2 Metod.....	4
2.1 Tidsplan.....	5
2.2 Dokumentation.....	6
2.3 Riskanalys.....	7
3 Resultat.....	8
4 Diskussion.....	9
Referenser.....	11
Synopsis.....	12

1 Inledning

I detta kapitel skriver jag om bakgrund och syfte med mitt arbete.

1.1 Bakgrund

Reharmonisering, eller även kallat omharmonisering används i många olika typer av musik, både direkt i musicerande och i planerade arrangemang. Att reharmonisera innebär att förändra harmonik och ackordstrukturer till en komposition (Gulz, 2001). Reharmonisering kommer ifrån engelskans reharmonization och har blivit ett allmänt vedertaget begrepp i Sverige enligt Torbjörn Gulz som är lektor i musikteori på Kungl. Musikhögskolan. Det mer Svenskt korrekta begreppet omharmonisering används även det för samma betydelse (Hjortek, 1999). Begynnelsen re- syftar på att återgå till eller upprepa något (NE.se) medan om- syftar på att göra om något eller göra en upprepning. Då många välkända musikteoretiska begrepp inom jazzen kommer från engelskan och det är allmänt vedertaget så väljer jag att använda begreppet reharmonisering. Jag väljer här att avgränsa mig genrens inom afroamerikans tradition. Exempel på genrens inom denna tradition är pop, rock, soul, gospel och jazz. Inom pop- och rockmusik förekommer det reharmonisering för att skapa variation men det absolut vanligaste användningsområdet är inom jazzmusik (Hjortek, 1999). Detta påstående förstärks även i boken *jazzharmoni* (Bengtsson, 1997) där man bl.a. kan hitta följande innehåll i innehållsförteckningen: *substitut dominant, fyra vägar till målackordet och bedräglig upplösning*. Alla dessa begrepp används vid reharmonisering och är en naturlig del av jazzmusiken.

Jag har länge varit intresserad av musikteori, speciellt för harmonilära. Till en början ville jag lära mig allt om den diatoniska harmoniken som passar till visor och liknande musik men allt eftersom ville jag utvidga mina kunskaper för att kunna variera harmoniken. Detta har jag

sysslat med under många år, de första åren planlöst och utan någon tydlig struktur. Under senare år har jag lärt mig mer om vilka ackord som kan passa in på olika ställen men jag känner mig fortfarande ej fullärd. För att utöka mina kunskaper och samtidigt öka på andras så tänkte jag sammanställa och skriva ner vad jag vet på ett bra sätt så att andra kan ta del av det. Jag har nämligen fått lära mig är att man lär sig väldigt bra på att lära ut till andra.

Under höstterminen 2012 har jag gått en kurs i jazzmusikteorimetodik och har då sett att det finns ett behov av att lära sig vilka de bakomliggande musikteoretiska grunderna är för de som spelar afroamerikansk musik. Harmonierna är en central punkt som är viktig för den som vill komponera, arrangera, improvisera, analysera och reharmonisera. En risk som finns med musikteoriundervisning är att det blir mycket genomgångar som är teoretiska utan så mycket praktiskt förankring i låtar. Det finns många sätt att koppla ihop detta till praktik men jag har funnit ett område som jag tycker är extra intressant och roligt inom harmonilära, nämligen reharmonisering. När musiker och arrangörer jobbar med reharmonisering så tror jag att de har nytta av att ha de teoretiska kunskaperna i huvudet för att vidga sina vyer. Jag har aldrig hört talas om en kurs i endast reharmonisering och tror inte att det finns utrymme för någon sådan kurs i de flesta skolformerna. Däremot tror jag att det skulle kunna vara en god idé att integrera det i kurser som gehörs- och musicklära och jazzteori. Då skulle man kunna ge kursdeltagarna information och inspiration om ett sätt att reharmonisera och sedan låta dem prova själva.

Anledningen till att reharmonisera kan ha många orsaker. Man vill göra ett intressant arrangemang, överraska lyssnaren, göra övergångar från olika delar i en låt eller så gör man det kanske rentav endast för sitt eget nöjes skull. Det är ett bra sätt att praktisera både gehör och teori då man är hjälpt av båda områdena när man provar sig fram. Sådär skriver Nachmanovitch i sin bok *spela fritt* angående lärande på ett lekfullt sätt:

Tekniken själv härrör ur leken, ty vi kan endast tillägna oss teknik genom att öva, genom att ihärdigt experimentera, leka med verktygen och pröva deras gränser och motstånd. (Nachmanovitch, 2010 s. 47).

Man bör alltså leka sig fram, det finns nämligen väldigt många lösningar på olika reharmoniseringstekniker som man kan prova. Just det här lekfulla tankesättet ville jag att

mitt pedagogiska material ska ha. Jag försökte att inte stänga några dörrar för den som är intresserad utan endast inspirera för läsarens egna experimenterande.

Jag har valt ut två böcker som innehåller fakta om arrangering. Det är *arrboken* (Hjortek, 1999) och *jazzarrangering* (Gulz, 2001). Det finns en hel del litteratur skrivet inom harmonilära och arrangering men de böcker som innehåller fakta om reharmonisering är främst de som är inriktade på arrangering. Bl.a. kan man läsa om ackordfärgningar, II-V-progressioner, substitutdominanter, bedräglig kandens och riktning mot målackord (Gulz, 2001). Gulz har lagt upp det väldigt fint i sin bok men avsaknaden av klingande exempel är påtaglig. I de moment som Gulz nämner i sin bok så finns det endast ett klingande exempel på en medföljande skiva som handlar om utökade ackordfärgningar. I *arrboken* (Hjortek, 1999) finns det ett exempel där ackorden är utbytta på en refräng på en poplåt där man både kan höra hur det låter innan och efter. Detta är ett arbetssätt som jag tycker är bra och har tagit efter i mitt material.

Det finns ett blogginlägg som heter *reharmonization simplified* (harmonycat.com). Det är en kort genomgång av hur reharmonisering fungerar. Blogginlägget är upplagt med en inledande förklarande text som sedan följs av ett notexempel undertill. Under notexemplet finns det en mediaspelare som gör att man kan lyssna på klippet. Då jag tycker detta är ett smart upplägg tänkte jag att jag skulle arbeta enligt samma principer på min webbplats.

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att kartlägga vilka moment man kan se i reharmoniseringsprocessen. Utifrån dessa moment vill jag producera en webbplats med pedagogiskt syfte.

2 Metod

Jag inledde mitt arbete med att lista upp de olika delar jag kunde komma på som man kan använda sig för att göra reharmonisera. Jag tog hjälp av all litteratur jag kunde, speciellt av jazzharmoni (Bengtsson, 1997) och jazzarrangering (Gulz, 2001). Med dessa källor som utgångspunkt så började jag fundera på vilka kategorier som borde finnas. Jag försökte tänka fritt och komma på så många infallsvinklar som möjligt på reharmonisering och många av de tankar jag kom på blev tagna ur det som jag personligen hade använt vid reharmonisering. De kategorier jag kom fram till är:

- Två- och treklanger, parallellackord och ackordens funktion
- Ackordfärgningar
- Subdominantutflykt
- II-V-I-progressioner
- Fyra vägar till målackordet
- Mollsubdominant
- Modala inlåningsackord
- Förändrad ackordrytm
- Basens funktion
- Överlagringar
- Styrande melodi
- Elvaackord
- Dimackord
- Kvartackord
- Ackord hämtade ur melodisk moll
- Maj- och mollackord och deras stabilitet

- Kromatiska approach-ackord
- Harmoniska mönster
- Modulationer
- Lösa hopp

Det blev alltså en hel del fler kategorier än de som jag funnit i mina skrivna källor. Att hitta på noterade exempel till alla dessa kategorier skulle behöva mer tid än den tid som vi har avsatt i kursen och p.g.a. detta så var jag tvungen att göra en avgränsning. Ett av mina syften var att kartlägga de olika kategorierna och därför ville jag ju ha med alla kategorierna på min pedagogiska webbplats. Vissa fick då ha lite kortare förklarande texter medan andra fick utförligare texter och exempel.

Efter kartläggningen så började jag att jobba parallellt med att skriva texter och spela in musikexempel. Som en röd tråd tänkte jag att det kunde vara bra att försöka få med en låt i alla olika moment. Som låt valde jag att använda mig av Spanien. Med Spanien som grund kunde jag komma igång med många moment samtidigt och känna att jag började få struktur och överblick på mitt arbete. Jag prioriterade de moment som jag hade klara idéer om vilka musikexempel jag ville skulle vara med.

När det kom till att börja sätta ihop materialet på en webbplats så hade jag en klar bild av hur jag ville att det skulle se ut. Det skulle vara fokus på texten, noterna och musiken. Jag tog hjälp av ett utvecklingspaket som hjälpte mig med den grundläggande designen men programmerade även en del själv för att få det att passa det upplägg som jag tänkt mig.

2.1 Tidsplan

Den tidsplan jag hade att följa i min synopsis var inte så detaljerad. Dock tror jag inte jag skulle haft så mycket att vinna på att planera allt i detalj. Eftersom jag var den enda som arbetade med projektet så visste jag vilka moment som behövde vara klara vid olika tidpunkter. P.g.a. yttre omständigheter så har jag haft väldigt svårt att arbeta efter min tidsplan ens i grova drag. Det jag skulle haft nytta av är ett PERT-diagram för att strukturera upp i vilken ordning olika delar behövde göras. Dessvärre gjorde jag inget sådant innan jag satte

igång med arbetet.

2.2 Dokumentation

Då mitt arbete innehåller både skriven text, illustrerande notbilder och klingande material så valde jag att skapa en webbplats. En webbläsare är bra på att hantera många olika medier och göra det på ett interaktivt sätt. På en webbsida kan man integrera text, bilder och klingande musik sidan av varandra och låta dem smälta ihop till en sammanhängande enhet istället för uppdelade i olika filer. En annan styrka med webbsidor är att man kan länka samman de olika sidorna och därmed ge användaren möjlighet att navigera snabbt mellan olika sidor. Jag ville använda mig av modern webbdesign när jag satte samman sidan. Då de som använder mobilt internet i Sverige i genomsnitt gör det fyra timmar i veckan (Findahl, 2011) så vill jag även att de skulle kunna dra nytta av materialet. Därför har jag programmerat den pedagogiska sidan i responsiv webbdesign. Detta innebär att layouten på sidan ändras beroende vilken skärmupplösning användaren har. Då man t.ex. använder en smartphone som har lägre upplösning än de flesta datorer så gömmer sig navigationsmenyn i en mindre knapp för att inte ta för mycket plats på skärmen.

En aspekt jag funderar på då det gäller om jag ska publicera webbplatsen som jag har skapat på internet är hur användarna kommer att använda sig av innehållet. Internetanvändande är en stor del av den moderna människans vardag och vi svenskar ägnar uppemot tre timmar om dagen åt det (Findahl, 2011). Användare som inte går en kurs eller har någon formell musikutbildning kan komma att ha svårt att ta till sig innehållet i mitt material på det vis jag själv ser på det. Deras lärande är informellt och sker inte på institutioner utan mer i vardagen. Risken med detta är att deras lärande blir ryckigt, oordnat och osystematiskt vilket kan leda till kunskapsluckor (Lilliestam, 2009). Då internet är fullt av information så tänker jag infoga så mycket externa länkar jag kan för att ge förklaringar på vissa musikteoretiska ord jag använder så att även den som har kunskapsluckor har en chans att följa med.

Dokumentationen består av en mapp med de filer som behövs för att köra sidan även om man inte är uppkopplad till internet. Som startsida används filen *index.html* som ligger i rotmappen för sidan. Tillsammans med *index.html* ligger de övriga webbsidorna. Ljud och bilder ligger i

separata mappar med namnen *audio* och *img*. Detta är vanliga engelska benämningar för ljud- och bildmappar. Engelska termer använder jag gärna vid programmering då internet är bäst lämpat för det engelska alfabetet. I mappen *js* ligger javascript-filer som innehåller funktionella och grafiska kommandon för sidan. I mappen *css* finns grafisk information, bland annat för anpassning av webbplatsen för mobila enheter.

2.3 Riskanalys

Den största risken för mitt projekt var att jag skulle drabbas av tidsnöd. Detta p.g.a. yttre omständigheter. Detta var jag under hela terminen medveten om och försökte att planera därefter. Detta var det svåraste för mig att lösa och det gjorde att jag fick jobba under juledigheten. En annan risk jag trodde skulle försvåra mitt arbete är datorhaveri. Tack vare min medvetenhet om att hårddiskar kan gå sönder och andra saker kan inträffa har jag kontinuerligt gjort säkerhetskopior på allt mitt arbete. Jag trodde även att jag skulle kunna ha problem med programmeringen av webbplatsen. Detta har dock flutit på väldigt bra då jag har tidigare erfarenhet med arbete av webbprogrammering. Det har dock tagit en del extra tid att lösa de olika problem som uppkommit under tiden.

3 Resultat

Resultatet blev en webbplats med de olika kategorierna jag kartlagt samlade på egna webbsidor. Från en meny kan man följa länkar som går till de olika delsidorna med information om varje moment. På varje delsida finns det information om det moment som man navigerat sig fram till i form av texter, noter med ackordanalys och klingande musik.

4 Diskussion

Mitt största delsyfte med arbetet var ju att kategorisera upp de olika moment man kan se i reharmoniseringsprocessen. Den litteratur jag studerade gav mig ett fundament att börja bygga ifrån men många av de kategorier jag själv lade till är hämtat ifrån muntliga och klingande källor som jag har fått med mig under livets gång. Jag tror att läsaren vill komma åt det som jag som person har med mig kunskapsmässigt. I boken *spegling* kan man läsa följande kring detta:

Det som sker mellan lärare och elev handlar till stor del om en speglingsprocess, där studenten får möjlighet att utforska sina egna impulser och tankar med utgångspunkt i den återspeglning läraren kan ge. Det finns något läraren har som studenten vill komma åt, och på något sätt ligger det inbäddat i lärarens person. (Åberg, 2010 s.73).

Jag försöker ju både förmedla mina kunskaper och inspirera läsaren att utforska sina egna impulser och tankar utifrån webbplatsens innehåll. Det finns alltid en artistisk aspekt när man exemplifierar genom att komponera eller välja ut musik att reharmonisera. Jag tror att det gäller att försöka vara öppen för alla stilar och sätt att arbeta på och försöka visa på den bredd som finns.

De kategorier jag kategoriserade upp var för många för att hinna skriva ordentliga pedagogiska texter om dem alla. Att skriva pedagogiska texter är något nytt för mig så visste jag inte vilken tid det tog. Jag har tyvärr inte hunnit få feedback på mitt arbete med texterna och exemplen på webbplatsen. Detta tänkte jag försöka få under terminen men p. g. a. tidsbrist har jag fått göra de största delarna av arbetet under en koncentrerad period där det inte funnits utrymme för utvärdering och feedback från andra. En aspekt jag har funderat på är att försöka öppna upp sidan så att andra kan få möjlighet att lägga till innehåll som t. ex. fler exempel eller skriva om mina texter så att de blir lättförståeligare. Kanske skulle man också kunna låta läsare kommentera eller ställa frågor kring innehållet på webbplatsen.

Projektet bestod av många delar såsom litteraturstudier, kategoriserande, skrivande av texter, notering och inspelningar av musikexempel och programmerande av webbplats. Jag fick därför inta många olika roller under arbetets gång såsom författare, noterare, arrangör, musiker, designer och programmerare. Det kändes vid vissa tillfällen lite spretigt och det var svårt att fokusera på en sak i taget. Att just fokusera på en sak i taget tror jag kan vara väldigt bra när man jobbar med ett projekt. Det bästa hade varit om man var ett team som jobbade parallellt med alla dessa roller. Då skulle jag kunna ta rollen som projektledare och delegera ut jobb till andra som hade ett eget område som de fokuserade på. Det går nämligen inte att göra endast en sak i taget då många delar kan vara beroende av varandra. Vilka moment i arbetet som är beroende av varandra skulle vara en god idé att strukturera upp i en projektplan.

Ur arbetet med detta projekt så föddes också en idé om att programmera någon form av applikation som hjälper den som vill göra en reharmonisering att hitta nya harmonier till givna meloditoner. T. ex. kan man mata in vilken tonart låten eller melodin går i, de grundläggande harmonierna som redan finns och vilken eller vilka meloditoner som spelas under det parti man vill reharmonisera. Applikationen skulle då kunna ge förslag på harmonier baserat på den information som den fått. Applikationen skulle även kunna ordna de resulterade harmonierna i ordning baserat på hur främmande de är avsett till tonarten eller kanske baserat på vilken typ av klang de avger. Detta anser jag skulle vara ett väldigt roligt projekt men svårt p. g. a. att musik kan vara väldigt komplex och stora delar av en komposition kan sitta ihop i långa harmoniska förlopp. T.ex. så skulle en fallande baslinje ställa till den mest grundläggande funktionen för ett sådant program. Men även det går att lösa med hjälp av att man matar in önskad baston. Detta kan bli ett framtida projekt för mig.

Referenser

Bengtsson, Ola. (1997). *Jazzharmonik I*. Bromma: Benola musik.

Findahl, Olle. (2011). *Svenskarna och internet 2011*. Ödeshög: DanagårdsLiTHO.

Gulz, Torbjörn. (2001). *Jazzarrangering*. Sundbyberg: BodoniTryck AB.

Hjortek, Hans. (1999). *Arrboken – Arrangering i pop & rockstil*. Warner/Chappel Music Scandinavia

Karlsson, Karl. (1999). *Musikproduktion från A till Ö*. Lund: Nya musikförlaget.

Lilliestam, Lars (2009). *Musikliv: vad människor gör med musik – och musik med människor*. (2. rev. uppl.) Göteborg: Ejeby.

Nachmanovitch, Stephen. (2010). *Spela fritt: improvisation i liv och konst*. ([Ny utg.]). Göteborg: Ejeby.

Åberg, Sven. (2010) *Spegling. Vana, minne och analogiskt tänkande*. Stockholm: Dialoger.

Internetkällor

<http://harmonykat.com/?p=116> 2012-12-17

NE.se [Elektronisk resurs]. (2000-). Malmö: Nationalencyklopedin. 2013-01-06

Pedagogisk webbplats om reharmonisering

Bakgrund

Jag har länge varit intresserad av musikteori, speciellt för harmonilära. Till en början ville jag lära mig allt om den diatoniska harmoniken som passar till visor och liknande musik men allt eftersom ville jag utvidga mina kunskaper för att kunna variera harmoniken. Detta har jag sysslat med under många år, de första åren planlöst och utan någon tydlig struktur. Under senare år har jag lärt mig mer om vilka ackord som kan passa in på olika ställen men jag känner mig fortfarande ej fullärd. För att utöka mina kunskaper och samtidigt öka på andras så tänkte jag sammanställa och skriva ner vad jag vet på ett bra se så att andra kan ta del av det. Jag har nämligen fått lära mig är att man lär sig väldigt bra på att lära ut till andra.

Under höstterminen 2012 kommer jag att gå en kurs i jazzmusikteorimetodik och då ska jag se vilka behov det finns av att lära sig vilka de bakomliggande teorierna är för de som spelar afroamerikansk musik. Jag menar att harmonierna är en central punkt som är viktig för den som vill komponera, arrangera, improvisera, analysera och reharmonisera. En risk som finns med musikteoriundervisning är att det blir mycket genomgångar som är teoretiska utan så mycket praktiskt förankring i låtar. Det finns många sätt att koppla ihop detta till praktik men jag har funnit ett område som jag tycker är intressant och roligt inom harmonilära, nämligen reharmonisering. När musiker jobbar med reharmonisering så tror jag att de har nytta av att ha de teoretiska kunskaperna i huvudet för att vidga sina vyer. Jag har aldrig hört talas om en kurs i endast reharmonisering och tror inte att det finns utrymme för någon sådan kurs i de flesta skolformerna. Däremot tror jag att det skulle kunna vara en god idé att integrera det i kurser som gehörs- och musiklära och jazzteori. Då skulle man kunna ge kursdeltagarna information och inspiration om ett sätt att reharmonisera och sedan låta dem prova själva.

Fakta

Det finns en del böcker som behandlar ämnena jazzteori. Den som ligger närmst tillhands när man går på KMH är jazzharmoni I och II (Bengtsson) då den är skriven av prefekten på jazzinstitutionen. Den är väldigt tydligt upplagd och är inte så fylld av beskrivande texter utan mest av notexempel. En annan svensk bok som behandlar ämnet är boken jazzpiano (Nolgård, 2004). Den är även den upplagd på ett relativt ordningsamt sätt men är fylld med notexempel som förankrar teorierna med hur jazz spelas i verkligheten. Det finns en engelsk motsvarighet som heter The Jazz Piano Book (Levine, 1989) som även den har gett mig en del kunskaper. Det är intressant att läsa engelskspråkig litteratur då jag tycker att man får

utökad förståelse för musikteoretiska begrepp när man hör dem på ett annat språk. Levine har också skrivit en bok inom ämnet jazzteori (1995) som jag tänkte ta mig en titt i för att bredda mitt kunnande. Det finns även en bok vid namn The chord scale theory (Nettles, 1997) som kommer ifrån Berklee som enligt min lärare i jazzteorimetodik Torbjörn Gulz har nämnt är källan till den teori vi praktiserar på KMH. Den grundar sig i traditioner från Berklee. När det gäller böcker som innehåller fakta om reharmonisering så får man leta i de som har med arrangering att göra. Bl.a. kan man läsa om ackordfärgningar, II-V-progressioner, substitutdominanter, bedräglig kandens och riktning mot målackord (Gulz, 2001). I arrboken (Hjortek, 1999) finns det ett exempel där ackorden är utbytta på en refräng på en poplåt där man både kan höra hur det låter innan och efter. Detta är ett arbetssätt som jag tycker är bra och har vill ta efter i mitt material.

Syfte

Syftet med arbetet är att kartlägga vilka moment kan man se i reharmoniseringsprocessen. Utifrån dessa moment ska jag producera en webbplats som har ett pedagogiskt syfte.

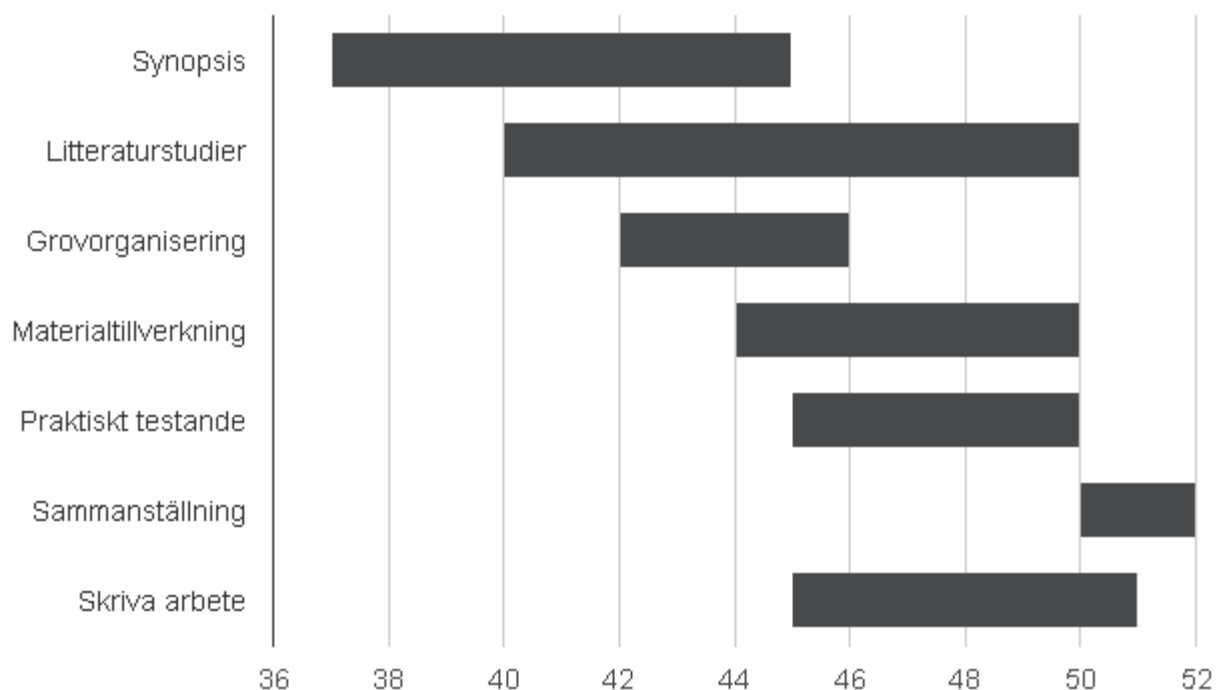
Genomförande

Jag kommer att inleda med att ta in fakta från alla mina bokkällor. Sedan tänkte jag göra en grovplanering över vilka moment som ska vara en del av mitt arbete för att kunna dela upp det i mindre moment som man kan behandla på varje webbsida. Sedan ska jag sätta igång och tillverka materialet genom att notera och skriva förklarande texter och sedan spela in exempel så att det är möjligt att höra de olika exemplen låter.

Som en del av det praktiska arbetet med materialet kommer jag att testa det på den grupp som jag övningsundervisar på KMH. De kommer att få ta del av mina webbsidor som jag tillverkat och jag kommer att utnyttja övnings eleverna som bollplank för att få reda på om materialet ger dem inspiration och kunskaper.

Slutligen så ska jag göra så att det finns en övergripande röd tråd i allt mitt material. Både pedagogiskt, konstnärligt och grafiskt. Jag ska alltså se till så att jag täkt in många olika stilar och alla väsentliga teoretiska delar. Den grafiska layouten på texter och noter ska gå att känna igen och vara enhetlig. Detta tror jag hjälper till för att eleverna ska känna att det finns en röd tråd och att de kan ta till sig nya exempel utan att bli chockade av en ny layout varje gång.

Gantt-schema

Risikanalys

	Stor risk	Liten risk
Stor påverkan	Tidsbrist	Datorhaveri
Liten påverkan		Programmeringsproblem

Tänkta resultat

Resultatet ska bli en lättnavigerad webbplats där man enkelt kan se de olika momenten som används vid reharmonisering. Man ska kunna trycka på dem i en meny och få upp information om dem på en separat webbsida. På varje sida ska det finnas en förklarande text och musikexempel som exemplifierar hur man kan göra för att reharmonisera på det sätt just den webbsidan beskriver. Webbsidan ska kunna publiceras på internet för åtkomst för allmänheten och då kunna användas för informellt och spontant lärande och samtidigt kunna användas som kurslitteratur i kurser som jazzteori.

Referenser

Bengtsson, Ola (1997); *Jazzharmoni 1+2 : för komposition, analys och improvisation*. KMH, Stockholm.

Levine, Mark (1989); *The Jazz Piano Book*. Sher Music, Pataluma.

Levine, Mark (1995); *The Jazz Theory Book*. Sher Music, Pataluma.

Nolgård, Daniel (2004); *Jazzpiano*. Bo Ejeby, Göteborg.

Ingelf, Sten (1982); *Jazz- & popharmonik : faktadel*. Reuter & reuter. Stockholm.

Ingelf, Sten (1982); *Jazz- & popharmonik : övningsdel*. Reuter & reuter. Stockholm.

Gulz, Torbjörn. (2001). *Jazzarrangering*. Sundbyberg: BodoniTryck AB.

Nettles Barrie (1997); *The Chord Scale theory & jazz harmony*. Advance Music, Rottenburg

Jansson, Roine (2007); *Stora musikguiden*. Notfabriken, Danderyd.